

**ДОСТУП ДО ОФІЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕРЕЖІ
ІНТЕРНЕТ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ
ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА**

О.М. Панов,

магістрант юридичного факультету

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Розвиток сучасних інформаційних технологій сприяє розширенню меж спілкування держави з її громадянами. Одним з найяскравіших прикладів цього можна вважати стрімкий розвиток Інтернет технологій. В наш час

загальної інформатизації, Інтернет стає дуже доречним, якщо йдеться про контроль діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування громадянами. Великий розвиток вказаний інститут отримав у європейських країнах. Однак, слід зазначити, що в Україні ситуація дещо відрізняється від загальноєвропейських тенденцій. В нашій країні існує велика кількість нормативних актів, що регулюють відносини пов'язані із доступом громадян до офіційної інформації взагалі та, зокрема, за допомогою електронних ресурсів. Серед таких нормативних актів доречно виділити Конституцію України від 28.06.1996 р., Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р., Закон України «Про інформацію» від 02 10.1992 р. №2657-ХІІ, Закон України «Про основи інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 09.01.2007 р. № 537-V [4], Указ Президента України від 31.07.2000 р. № 928, Постанову кабінету міністрів України від 11.02.2004 р. № 150 та інші. Втім, деякі з вказаних нормативних актів піддаються систематичній критиці з боку авторів сучасних наукових видань. Отже, розпочнімо розгляд проблемних питань, що мають місце у відносинах з приводу доступу громадян до інформації про діяльність органів влади за допомогою електронних ресурсів.

Традиційним, у сучасній науковій літературі є твердження, що українське законодавство у сфері доступу громадян до інформації про діяльність органів влади має суто декларативний характер. Тобто всі з перелічених вище нормативних актів безперечно містять в собі тези про те, що кожен з громадян України має право вільно одержувати, використовувати, поширювати та зберігати відомості (інформацію) [2]. Однак, реального механізму забезпечення цього права в Україні наразі не існує. Указ Президента України від 31.07.2000 р. № 928 містить у собі велику кількість важливих принципів, що під час їх створення мали стати цілями інформатизації України. Зокрема йдеться про «розширення і вдосконалення подання у мережі Інтернет об'єктивної...інформації...», зокрема тієї, що формується в органах державної влади та органах місцевого

самоврядування» [5]. Вказаний Указ Президента хоча й не в повній мірі, але посприяв розвиненню в Україні нормативних актів, присвячених представництву органів влади у сучасних інформаційних ресурсах. Так, після опублікування Указу в Україні з'явилися Постанова Кабінету Міністрів України від 04.01.2002 р. № 3, Постанова Кабінету Міністрів України від 11.02.2004 р. № 150, Наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України від 25.11.2002 № 327/225 та інші нормативні акти, які начебто повинні впроваджувати механізм втілення ідей інформатизації України. Однак, як вже зазначалось, велика кількість положень вказаних нормативних актів й до сьогоднішнього дня залишилася лише декларативними ідеалами. В якості приклада можна привести тезу, яка міститься у п. 10 «Порядку оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» (затверджений Постановою КМУ від 04.01.2002 р. № 3): «інформація, розміщена на веб-порталі та веб-сайті (органа виконавчої влади), оновлюється одразу після зміни відомостей» [6]. Якщо, наприклад, зайти на офіційний веб-сайт (<http://www.reg.com.ua/>) Управління реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців при Харківській міській раді, то можна побачити зразки реєстраційних бланків ще за 2004 рік, і це при тому, що новий зразок бланків був затверджений Наказом Держпідприємництва у 2007 році. Окрім того, в основному нормативному акті у цій сфері – Закон України «Про інформацію», так і не була передбачена можливість доступу громадян до офіційної інформації за допомогою електронних ресурсів. ЗУ «Про інформацію» просто не встановлює обов'язку органів державної влади та органів місцевого самоврядування оприлюднювати інформацію на власних веб-сайтах. Нормативним актом встановлюється дуже розмите і неоднозначне твердження «поширення її (інформації) засобами масової комунікації», окрім того у ст. 21 ЗУ «Про інформацію» серед інших відсутнє таке джерело отримання інформації від державних органів та органів місцевого самоврядування як «ознайомлення шляхом оприлюднення на офіційних веб-

представництвах або через сучасні технології Інтернет». Тобто, підводячи об'єктивний висновок до цієї проблеми, слід зазначити, що електронне оприлюднення своєї інформації органами влади покладене здебільшого на їхню власну ініціативу. Також значущою проблемою у сфері, що розглядається, ми вважаємо відсутність в Україні можливості подачі запиту громадянином та отримання відповіді від органа влади через використання електронної пошти. Цей ресурс є надзвичайно поширеним у сучасному інформаційному світі. Він допомагає заощадити час, гроші, зусилля та покликаний зміцнювати комунікативні зв'язки між членами суспільства, установами, підприємствами, організаціями, органами влади тощо. Досвід використання електронної пошти, як інструменту отримання своєчасної відповіді на свій запит до органа влади яскраво відображений у практиці Скандинавських країн, що згодом поширилося на територію інших європейських країн [1]. Однак, такий досвід, на жаль, оминув територію України. В українському законодавстві взагалі не можна знайти норму, яка б проголошувала та забезпечувала б подання громадянином інформаційного засобу у електронному вигляді. Інститут «електронних запитів» є нерозвинений у нашій країні. Слід зазначити, що для подолання цієї проблеми робляться поодинокі кроки, які мабуть і не зовсім стосуються проблем інформатизації, втім, однаково не знаходять свого реального відображення у діючому законодавстві. Нещодавно (18 березня 2009 року) на розгляд Верховної Ради України було представлено Проект Закону України від 21.08.2008 р. № 3064 «Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» (щодо звернення, що подається у формі електронного документу)». З назви вказаного законопроекту можна побачити, що він покликаний надати громадянам можливість звертатися до органа влади за допомогою електронних ресурсів листування. Однак, підсумки голосування депутатів – 183 голоси з 226 необхідних, що, мабуть, на деякий час ставить крапку у намаганнях налагодити двостороннє Інтернет-спілкування між громадянами і владою.

Підводячи підсумок, вважаємо за потрібне вказати основні проблеми, що розглядалися у цій статті: декларативність норм, що регулюють інформаційні відносини; відсутність в них важливих елементів побудовання інформаційного суспільства (в якості приклада – відсутність інституту «електронного запиту»). Ми вважаємо, що наразі в Україні існує досить широка база щодо втілення громадянами своїх інформаційних прав за допомогою електронних технологій. Однак низка факторів, які об'єктивно існують у нашій країні не дозволяють втілити їх у життя та побудувати необхідні механізми цього втілення. Лише організовані, конструктивні ініціативні дії, що пропонуються у сучасній науковій літературі, зможуть вирішити проблему, що наразі існує.

Список літератури та нормативних актів, що використовувалися:

1. Єдерблом Г. Принципи доступу осіб до офіційної інформації [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.lawyer.org.ua> 15.03.2009;
2. Нестеренко О. Конституційно-правове регулювання права на доступ до інформації//Юридичний журнал - №3/2008 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2902> 11.03.2009;
3. Закон України «Про інформацію» від 02 10.1992 р. №2657-ХІІ// Голос України. – 1992. – № 217;
4. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 09.01.2007 р. № 537-V // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2007. – № 12.;
5. Указ Президента України від 31.07.2000 р. № 928 // Урядовий кур'єр. – 2002 р. – № 11,
6. Постанову кабінету міністрів України від 04.01.2002 р. № 3// Урядовий кур'єр. – 2002. – № 11;

Науковий керівник: Письменицький А.А.